

A Fővárosi Ítéltábla a dr. Rohrbeck István ügyvéd által képviselt I - III. rendű felpereseknek, a dr. Tóth Júlia jogtanácsos által képviselt alperes ellen, kártérítés megfizetése iránt indított perében, a Fővárosi Bíróság 2011. szeptember 1. napján meghozott, 5.P.25.144/2008/20. számú ítélete ellen, a felperesek részéről 21. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán, meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezéssel nem támadott részét nem érinti, fellebbezett rendelkezéseit részben megváltoztatja, és a nem vagyoni kártérítés összevont összegét az I. rendű felperes javára 1.500.000 (egymillió-ötszázezer) forint, a II. és a III. rendű felperesek javára személyenként külön-külön 2.000.000 (kétfélmillió) - 2.000.000 (kétfélmillió) forint felelmei, egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

A peres felek a fellebbezési eljárásban felmerült költségeiket maguk viselik.

A Fővárosi Ítéltábla kötelezi az alperest, hogy térítsen meg az államnak külön felhívásra 150.000 (százötvenezer) forint feljegyzett fellebbezési eljárási illetéket, és megállapítja, hogy a fennmaradó 165.000 (százhatvanötezer) forint fellebbezési eljárási illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A. T. , az I. rendű felperes férje, a II. és a III. rendű felperesek édesapja 2007. június 6-án idegen hibás közlekedési balesetet szenvedett, amiben az életét veszítette. A balesetet egy olyan gépjármű vezetőjének a közlekedési szabályszegése okozta, aminek az üzemben tartója az alperessel kötött kötelező gépjármű felelősségbiztosítási szerződést. Az alperes az I. rendű felperesnek 2.500.000 forint, a II. és a III. rendű felpereseknek személyenként 2.000.000 forint nem vagyoni kártérítést fizetett meg, és ezen kívül részben megtérítette a felperesek vagyoni kárait.

A felperesek a baleset miatt keletkezett káraik megtérítése iránt terjesztettek elő keresetet. Az I. rendű felperes részére további 1.750.000, a II. és a III. rendű felperesek részére személyenként további 3.250.000 forint nem vagyoni kártérítés megfizetésére kérték kötelezni az alperest. Követelésük - az egyéb vagyoni káraik megtérítése mellett - kiterjedt tartást pótló járadék és A. T. halála miatt elmaradt jövedelem megfizetésére is. Előadták, hogy közeli hozzátartozójuk halála miatt valamennyien pszichés egészségromlást szenvedtek. Hivatkoztak arra, hogy A. T. elvesztése megbontotta az ép és harmonikus családi életüket, emiatt sérült az ép családban éléshez fűződő személyiségi joguk. Kifejtették, hogy A. T. halála következményeként a mindennapi életvitelük jelentős mértékben elnehezült. A tartást pótló járadék és a jövedelemveszteség mértékének a megállapítása során kérték figyelembe venni azt, hogy A. T. a bejelentett munkahelyén kívül egyéb jövedelemszerző tevékenységeket is folytatott.

Az alperes az ellenkérelmében elismerte a helytállási és teljesítési kötelezettségének a fennállását, vitássá tette azonban a felperesek által követelt nem vagyoni kártérítés összegét. A tartást pótló járadék és jövedelemveszteség iránti kereset elutasítását kérte. Hivatkozott arra, hogy a tartást pótló járadék és a jövedelemveszteség alapja kizárólag a jogszabály szerint adózott, ténylegesen elért jövedelem lehet. Kifejtette, hogy a felperesek nem bizonyították A. T. tényleges jövedelmének az összegét. Álláspontja szerint a jövedelemveszteség általános kártérítéssel nem pótolható.

Az elsőfokú bíróság az ítéletével kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felpereseknek személyenként további 1.000.000 forint nem vagyoni kártérítést, ezen összegek után 2007. június 6-tól számított törvényes kamatokat, az I. rendű felperesnek további 240.000 forint tőkét, ennek 2008. június 16-tól számított törvényes mértékű kamatát, 2007. június 6-tól havonta 1.000 forint járadékot, amiből a 2011. augusztus 31-ig terjedő időre lejárt 51.000 forint és ennek 2009. július 1-jétől számított kamata 15 napon belül egy összegben esedékes, havonta 9.500 forint elmaradt jövedelmet, amiből a 2011. augusztus 31-ig lejárt 484.500 forint és ennek 2009. július 1-jétől számított kamata 15 napon belül esedékes; a II. és a III. rendű felpereseknek 2007. június 6-tól havonta és fejenként 7.500 forint tartást pótló járadékot, ami a II. rendű felperes esetében 2012. december 20., a III. rendű felperes esetében 2017. január 18. napjáig, továbbtanulásuk esetén a nappali tagozaton történő elsőfokú tanulmányok befejezésének időpontjáig jár. Kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felpereseknek egyetemlegesen 200.000 forint perköltséget. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Rendelkezett a feljegyzett kereseti illeték és az állam által előlegezett költség viseléséről. Ítéletének indokolásában megállapította, hogy az alperes a Ptk. 346. § (1) bekezdése, 339. § (1) bekezdése, 355. § (1) és (4) bekezdései, valamint a 190/2004. Korm. rendelet alapján köteles megtéríteni a felperesek kárait. Rámutatott, hogy A. T. halála miatt sérült a felperesek teljes családban éléshez fűződő joga. Kifejtette, hogy közeli hozzátartozójuk elvesztésének a hátrányos következményeit mindhárom felperes élete egész hátralévő részében kénytelen viselni. A perben beszerzett orvosi szakvélemény és a kihallgatott tanúk vallomása alapján tényként állapította meg,

hogy a felperesek A. T. elvesztése miatt pszichés egészségkárosodást szenvedtek, aminek a hatásai jelenleg is érzékelhetők. Úgy foglalt állást, hogy a felpereseket ért nem vagyoni hátrányok az I. rendű felperes esetében 3.500.000, a II. és a III. rendű felperesek esetében fejenként 3.000.000 forint nem vagyoni kártérítéssel küszöbölhető ki. Erre figyelemmel mindhárom felperes javára további 1.000.000 forint nem vagyoni kártérítés megfizetésére kötelezte az alperest. A csatolt okiratok és a kihallgatott tanúk vallomása alapján tényként állapította meg, hogy A. T. bejelentett munkaviszonyból származó rendszeres havi jövedelme nettó 90.000 forint volt, de egyéb tevékenységből - víz- és gázszерelésből, vaskerítések készítéséből és gazdálkodásból - is származott jövedelme. Nem találta azonban bizonyítottnak azt, hogy A. T. munkaviszonyon kívüli jövedelmei - a gazdálkodásból származó jövedelem kivételével - rendszeres jellegűek voltak. A munkaviszonyon kívül szerzett rendszeres jövedelem havi összegét mérlegeléssel 50.000 forintban határozta meg. Mindezek alapján a felperesekre jutó baleset előtti és baleset utáni jövedelmek egybevetése eredményeként az I. rendű felperes jövedelemveszteségének az összegét havonta 9.500, a II. és a III. rendű felpereseket megillető tartást pótló járadék összegét havonta és személyenként 7.440 forintban határozta meg. Kifejtette, hogy mind a jövedelemveszteséget, mind a tartást pótló járadékot általános kártérítésként állapította meg.

Az ítélet ellen, annak részbeni megváltoztatása, a felpereseket megillető nem vagyoni kártérítés, az általános kártérítés, valamint az elsőfokú perköltség felemelése érdekében a felperesek terjesztettek elő fellebbezést. Fellebbezésükben hivatkoztak arra, hogy azoknak a nem vagyoni károknak a kiegyenlítéséhez, amik a felpereseket A. T. halála miatt érték, nagyobb összegű nem vagyoni kártérítés szükséges és indokolt, mint amit az elsőfokú bíróság megállapított. Kifogásolták, hogy az elsőfokú bíróság A. T. kiegészítő tevékenységből származó jövedelmét csak havonta 50.000 forint erejéig ítélte bizonyítottnak. Álláspontjuk szerint eredményesen bizonyították, hogy A. T. havonta 195.000 forint jövedelmet szerzett. A jövedelemveszteség és a tartást pótló járadék összegét ennek az összegnek az alapján kérték megállapítani. Rámutattak, hogy A. T. a ház körüli karbantartási munkákat is ellátta, ezzel rendszeres kiadásokat takarított meg. A. T. halála miatt a felperesek elestek ezektől a megtakarításoktól, és többletköltségük keletkezett. Sérrelmezték a megítélt elsőfokú perköltség összegét is. Hivatkoztak arra, hogy az őket képviselő ügyvéd tényleges tevékenységével arányban állt az igényelt megbízási díj, ezért indokolatlan volt a munkadíj csökkentése.

Az alperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú bíróság ítéletének a helybenhagyására irányult.

A felperesek a fellebbezésükben nem támadták az elsőfokú ítélet keresetüknek részben helyt adó, az alperest marasztaló rendelkezéseit - fellebbezésük kizárólag a keresetet elutasító ítéleti rendelkezések megváltoztatására irányult. Ezért az ítélet marasztaló rendelkezései a Pp. 228. § (4) bekezdése alapján első fokon jogerőre emelkedtek. Emiatt a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét kizárólag a fellebbezéssel támadott elutasító rendelkezések tekintetében vizsgálta felül.

A Fővárosi Ítéltábla megállapította, hogy a fellebbezés részben megalapozott.

Nem vagyoni kártérítés:

A Pp. 206. § (1) bekezdése szerint a bíróság a tényállást a felek előadásának és a bizonyítási eljárás során felmerült bizonyítékoknak egybevetése alapján állapítja meg; a bizonyítékokat a maguk összességében értékeli, és meggyőződése szerint bírálja el.

Az elsőfokú bíróság a rendelkezésre álló bizonyítékok Pp. 206. § (1) bekezdésében foglaltaknak megfelelő, okszerű mérlegelésével helyesen tárta fel azoknak a személyi hátrányoknak a körét, amik a felpereseket a közeli hozzátartozójuk baleseti halálával okozati összefüggésben érték. Helyesen foglalt állást abban a kérdésben is, hogy ezeknek a hátrányoknak az enyhítéséhez - a hátrányok súlyosságára és hosszú időre kiható, a felperesek számára kedvezőtlen következményeire figyelemmel - nem vagyoni kártérítés szükséges és indokolt.

A Pp. 206. § (3) bekezdése kimondja, hogy a bíróság a kártérítés vagy egyéb követelés összegét, ha a szakértői vélemény vagy más bizonyíték alapján meg nem állapítható, a per összes körülményeinek mérlegelésével belátása szerint határozza meg.

A. T. baleseti halála nem csupán a család épségének hirtelen és váratlan megbomlásával járt. **A. T.** életében a II. és a III. rendű felperesek nevelésével, valamint a háztartás fenntartásával járó terhek megoszlottak az I. rendű felperes és a férje között. Férjének elvesztése az I. rendű felperes számára azzal a következménnyel jár, hogy rá hárulnak azok a feladatok is, amiket korábban a gyermekek nevelése körében és a háztartásban a férje látott el. Emiatt az I. rendű felperesnek a balesetre visszavezethető okból jelentős mértékben csökkent a pihenésre, kikapcsolódásra fordítható szabadideje. Ez a többletterhelés az I. rendű felperes számára a korábbinál nagyobb fizikai, idegi és lelki megterhelést jelent, aminek mindaddig ki van téve, amíg gyermekei saját maguk önálló ellátására, önálló életvitelre alkalmassá nem válnak.

A II. és a III. rendű felperesek olyan életkorban veszítették el az édesapjukat, amikor az apai gondoskodásnak és ellenőrzésnek, továbbá az ép, egységes család, valamint a szülők harmonikus kapcsolata által nyújtott biztonságérzetnek jelentős a szerepe végleges személyiségük kialakulásában, mindennapi élményeik átélésében és feldolgozásában, jövőképük kialakításában. Édesapjuk elvesztése a II. és a III. rendű felperesek számára az apai gondoskodás, támogatás és ellenőrzés végleges megszűnésével, a biztonságérzet elvesztésével járt. Ez nagymértékben megnehezítette azt, hogy a gyermekkorú II. és III. rendű felperesek feldolgozzák a mindennapi életben őket ért kedvező és kedvezőtlen élményeket, kialakítsák a jövőjükre vonatkozó elképzeléseiket. Ezáltal az apa hirtelen elvesztése

megnehezítette a II. és a III. rendű felperesek végleges, stabil személyiségének a kialakulását is.

Az ítélet tábla álláspontja szerint mindezeket a körülményeket a felpereseket megillető nem vagyoni kártérítés összegének a megállapítása során nagyobb súllyal, nyomatékosan kell értékelni az alperes terhére. Ezek a körülmények a felperesek javára magasabb összegű nem vagyoni kártérítés megállapítását teszik indokolttá. Az ítélet tábla a Pp. 206. § (3) bekezdésben körülírt mérlegelés eredményeként úgy ítélte meg, hogy valamennyi felperes tekintetében 4.000.000 forint nem vagyoni kártérítés szükséges és indokolt a felpereseket ért személyi hátrányok kiküszöböléséhez. Ebben elszámolta az alperes által ezen a jogcímen teljesített összegeket, és a felpereseket megillető nem vagyoni kártérítés tőkeösszegét ennek megfelelően felemelte.

A tartást- és jövedelmet pótló járadék:

A Ptk. 355. § (4) bekezdése értelmében kárként érvényesíthető az elmaradt vagyoni előny, így a jövedelemveszteség is.

A. T. és az I. rendű felperes által elért jövedelem őket, mint házastársakat a Csjt. 27. § (1) bekezdése alapján egyenlő arányban illette meg. Ezért az elsőfokú bíróság helyesen járt el, amikor azt vizsgálta, hogy az I. rendű felperesre eső baleset utáni jövedelem - figyelemmel a házastársakkal közös háztartásban élő kiskorú gyermekekre is - elmarad -e a baleset előtt a házastársával közösen elért jövedelemből reá eső résztől.

A Ptk. 358. § (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a baleset következtében meghalt személy által eltartottak olyan összegű tartást pótló járadékot igényelhetnek, amely szükségleteiknek - a tényleges, illetőleg az elvárhatóan elérhető keresetüket (jövedelmüket) is figyelembe véve - a baleset előtti életszínvonalon való kielégítését biztosítja.

A II. és a III. rendű felpereseket **A. T.** a halála előtt az I. rendű felperessel közösen tartotta el. Erre figyelemmel a Ptk. 358. § (1) bekezdése alapján a perben azt kellett vizsgálni, hogy a II. és a III. rendű felperesek szükségleteinek a kielégítése édesapjuk halála után biztosított -e a baleset előtti életszínvonalon. Az elsőfokú bíróság ebben a körben is helyesen tette vizsgálat tárgyává az összevetés céljából az **A. T.** és az I. rendű felperes által a baleset előtt közösen szerzett jövedelemből a II. és a III. rendű felperesekre eső rész, valamint a II. és a III. rendű felperesekre eső baleset utáni jövedelem összegét.

Az ítélet tábla jogi álláspontja szerint a tartásra jogosult szükségleteinek a kielégítéséhez, életszínvonala kialakításához a tartásra kötelezettnek minden olyan bevétele hozzájárul, amit valamilyen formában a jogosultra fordít. Ezért nincs

akadálya annak, hogy a bíróság a tartást pótló járadék alapjaként figyelembe vegye a kötelezett be nem jelentett jogviszonyból származó, adózatlan jövedelmét is.

A Pp. 164. § (1) bekezdése kimondja, hogy a per eldöntéséhez szükséges tényeket általában annak a félnek kell bizonyítania, akinek érdekében áll, hogy azokat a bíróság valónak fogadja el.

Ennek a törvényi rendelkezésnek az alapján a felpereseket terhelte annak a bizonyítása, hogy mennyi volt **A. T.** munkaviszony keretében és munkaviszonyon kívül szerzett jövedelme, és ez utóbbiból mennyit fordított a II. és a III. rendű felperesek tartására.

Az elsőfokú bíróság a rendelkezésre álló bizonyítékok Pp. 206. § (1) bekezdésében foglaltaknak megfelelő, okszerű mérlegelésével jutott arra következtetésre, hogy **A. T.** munkaviszonyon kívül szerzett jövedelmei - a gazdálkodással elért jövedelem kivételével - nem voltak rendszeresek. Mivel ezeknek a jövedelmeknek az időszakonként visszatérő, rendszeres megszerzésére nem lehetett bizonyosan számítani, ezek a jövedelmek nem járulhattak hozzá rendszeresen sem az I. rendű felperesre eső jövedelemhez, sem a II. és a III. rendű felperesek tartásához. A rendszeresség hiánya miatt ezek a jövedelmek járadék iránti követelést nem alapozhatnak meg. Ezért az ítélőtábla nem látott jogi lehetőséget sem az I. rendű felperes jövedelempótló járadékának, sem a II. és a III. rendű felperesek tartást pótló járadékának a felemelésére.

A. T. kiesett munkája folytán felmerült többletköltségek:

A felperesek a fellebbezésükben előadták, hogy **A. T.** az életében elvégezte a ház körüli karbantartási, javítási munkákat, ezzel kiadásokat takarított meg. Hivatkoztak arra, hogy **A. T.** halála miatt elestek ezektől a megtakarításoktól, emiatt többletköltségük keletkezett.

A Pp. 164. § (1) bekezdése alapján a felpereseket terhelte a többletköltségek felmerülésének és összegének a bizonyítása. A felperesek azonban nem csak a bizonyítási kötelezettségüknek nem tettek eleget, de meg sem jelölték pontosan, hogy milyen címen, mekkora összegű többletköltségük keletkezett, csupán hivatkoztak a többletköltségek felmerülésére.

A Pp. 3. § (3) bekezdése kimondja, hogy a jogvita elbírálásához szükséges bizonyítékok rendelkezésre bocsátása - ha törvény eltérően nem rendelkezik - a feleket terheli. A bizonyítás indítványozása elmulasztásának, illetve a bizonyítási indítvány elkésett voltának jogkövetkezményei, valamint a bizonyítás esetleges sikertelensége törvény eltérő rendelkezése hiányában a bizonyításra kötelezett felet terheli.

Ennek a rendelkezésnek az alapján a többletköltségek felmerülésének és összegének a bizonyítatlanságát a felperesek terhére kellett értékelni - emiatt a felperesek többletköltség iránti követelése megalapozatlan.

Elsőfokú perköltség:

A Pp. 81. § (1) bekezdése szerint részleges pernyertesség esetében a bíróság a perköltség felől a pernyertesség arányának, valamint az egyes felek által előlegezett költségek összegének figyelembevételével határoz. Ha a pernyertesség és pervesztesség aránya, valamint az előlegezett költségek összege között nincs számottevő különbség, a bíróság akként rendelkezik, hogy mindegyik fél maga viseli a saját költségét.

A Pp. 81. § (2) bekezdése értelmében, ha a per kártérítésre irányul, vagy egyéb olyan követelés iránt folyik, amelynek összegszerű megállapítása bírói mérlegeléstől függ, az ellenfelet akkor is kötelezni lehet a terhére megállapított marasztalási összegnek megfelelő perköltség megfizetésére, ha a bíróság a követelt összegnél kevesebbet ítélt ugyan meg, de a követelt összeg nem tekinthető nyilvánvalóan túlzottnak.

A felperesek a perben részlegesen lettek pernyertesek. Az általuk a keresetükben követelt kártérítés összege olyan nagy mértékben haladja meg a javukra megítélt összeget, hogy a különbségre figyelemmel a felperesek követelését nyilvánvalóan eltúlzottnak kell tekinteni, és nincs mód a Pp. 81. § (2) bekezdésében foglaltak alkalmazására. Mindezek miatt a felperesek nem tarthatnak igényt teljes perköltségre, ezért az elsőfokú bíróság helyesen járt el, amikor az alperest csupán a pervesztességével arányos részperköltség megfizetésére kötelezte.

Mindezekre tekintettel a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján a rendelkező rész szerint részben megváltoztatta.

A Fővárosi Ítéltábla a Pp. 239. §-a szerint alkalmazott Pp. 81. § (1) bekezdése alapján rendelkezett a másodfokú eljárásban felmerült költségek viseléséről, míg a feljegyzett fellebbezési eljárási illeték viseléséről az 1990. évi XCIII. törvény 74. § (3) bekezdése, valamint a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1) és (2) bekezdései, továbbá 14. §-a alapján határozott.

, 2012. április 13.

. Molnár Ambrus s. k.
a tanács elnöke
. Lente Sándor s. k.

Dr. Csóka István s. k.

előadó bíró

bíró